

TASTE OF

LIMMUD

הישן יתחדש והחדש יתקדש

...hajasjan jitchadesj wehechadasj jtkadeesj...

...wat oud is wordt vernieuwd en wat nieuw is wordt geheiligd...

Rav Kook, de eerste opperrabbin van Israël

Igrot Haraya, Iggeret 164

Sjabbat 16 oktober / 8 chesjwan 5771

Sidra Lech-lecha, Beresjiet [Genesis] 12:1-17:27

Tanach blz. 22-30

Haftara: Jesjaja 40:27-41:16

Tanach blz. 867-869

Vertaling: Nico Vissel

Voor het Engelse origineel zie

www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5770/LechLecha

LECH-LECHA

We maken kennis met Awram die wordt opgedragen naar Kenaän te gaan. Het is een gevulde sidra waarin een strijd tussen koningen wordt beschreven. Aan Awram wordt eer bewezen door een andere koning, Malki Tsedek; Awram ontmoet God die een verbond met hem sluit. Ook wordt de geboorte van Jisjmaëel beschreven en de problemen die Sara heeft om zwanger te worden en tenslotte hoe Awram alle mannen in zijn familie-entourage besnijdt.

Lech-lecha – Naomi Less

Naomi heeft gefunctioneerd als songwriter en heeft geestelijk-rituele muziek gemaakt; ze is koorleidster geweest in de joodse gemeenschap en gedurende 14 jaar heeft ze soloconcerten gegeven.

Sidra Lech Lecha is beroemd, vooral omdat dit het moment is waarop Awram (die al snel Awraham komt te heten) de eerste Jood en grondlegger van het Jodendom wordt. Hij krijgt aanwijzingen om al het bekende te verlaten, zijn huis en zijn vaders huis en naar een land te gaan dat God hem zal tonen. Neem de sprong, ga voort en onderneem de reis van je leven.

Maar wie wordt nog meer geraakt door deze sprong, die Awram neemt? Als een mens een groeiproces doormaakt en op reis gaat, krijgen zijn familieleden daar ook mee te maken maar, zoals zo vaak horen we in Tora niet veel over deze anderen. We zouden ons nu moeten verplaatsen niet alleen in de held en zijn tocht, maar ook in die van de mensen, die hem, graag of niet, vergezellen.

Onze held, Awram, onderneemt zijn reis met zijn vrouw aan zijn zijde. Sarai (later wordt ze als Sara hernoemd), gaat zelf door een heftig proces, waarvan men kan zeggen, dat het een offer is voor (zijn) grotere visioen.

Het doek gaat op in hoofdstuk 12:10-20. We zien hoe Awram en Sarai koers zetten naar Egypte. Jawel, daar was ooit een hongersnood in het land en drie generaties vóór zijn achterkleinzoon Joseef gaat Awram naar Egypte. Doe nu eens je best om je voor te stellen hoe dat er uitzag. Awram, Sarai (en de hele familie-entourage die meereist) staan op het punt Egypte te betreden en dan richt hij zich tot Sarai en vertelt haar hoe schitterend mooi ze is...

Wat zou Sarai op dat moment hebben gedacht? Ik weet wat ik zou denken: "wat moet hij van me?" Maar Awram vervolgt (12:12): "Als de Egyptenaren jou zien en denken dat jij mijn vrouw bent, zullen ze mij doden en jou in leven laten". In 12:13 staat: "Zeg alstublieft dat je mijn zuster bent opdat het goed met mij gaat wegens jou en dat ik dankzij jou in leven zal blijven."

Stel je nu voor dat jij Sarai bent "wil je dat ik zeg, dat ik je zuster ben? Werkelijk? Hoe kan dat uitkomst bieden? Zouden ze jou doden en mij meenemen? Wat gaat er dan met mij gebeuren? Wat zeg je nou? Wat is dit voor oord, waar we naar binnen gaan? Zo benepen? Ja, het heet Mitsrajiem, 'de nauwe plek'. Heb ik wat te kiezen?"

En.. heeft ze wat te kiezen?

Kennelijk gehoorzaamt ze ten slotte en offert zich op voor de club, zal ik maar zeggen, want als ze de grens overgaan, ziet een ieder haar schoonheid: de Egyptenaren en de hovelingen van Farao. Ze aarzelen niet maar brengen haar naar het paleis van de Farao. Hebben ze afscheid van elkaar genomen? Ging ze over de rooie? Stel je voor! Je wordt uit je reizende gezin gehaald, weg van je echtgenoot en naar een vreemd paleis gebracht waar je waarschijnlijk niemand verstaat; en zie je je man ooit terug?

Terug naar Awram. In ruil voor zijn "zuster" haalt hij een flinke buit binnen: schapen, ossen, ezels, kamelen en -o ja: slaven.

Awram heeft zo te zien een prima prijs gekregen voor zijn vrouw, pardon: zuster.

Maar wat gebeurde met Sarai? Hoe was die eerste nacht in het paleis van Farao? Losgescheurd van haar man, in een vreemd land met een andere taal en gewoontes.? We weten het niet. De tekst laat haar verhaal niet horen.

U moet echter niet denken, dat Sarai aan haar lot werd overgelaten als een "maintenee" in het paleis. Farao kon **twee jaar** lang geen gemeenschap hebben met Sarai (althans volgens het Genesis Apocrief. Dit stoelt op de tekst in pasoek 12:17, waar staat dat Farao zware plagen kreeg te doorstaan). Maar wat is dit nu? Werd zij "gemainteneerd" gedurende twee jaar?

Uiteindelijk stuurt Farao haar terug naar haar echtgenoot, als hij hoort dat ze in werkelijkheid Awrams vrouw is (en nadat hij daardoor een hele serie narigheden heeft gehad).

Heeft Sarai hier voor zichzelf iets uitgehaald en zo ja wat? Wat voor ervaringen heeft ze opgedaan door deze hele toestand? Volgens de tekst heeft Awram haar gevraagd zich op te offeren - hij zei: "wil je dit alstublieft om mijnentwille doen". En kennelijk bewilligt ze daarin. De vraag is dan: had Awram dan maar *niet* op reis moeten gaan? En dan nog wel naar Egypte? Heeft iemand in dit verhaal schuld? Iets fout gedaan? Had er iets kunnen worden voorkomen? Awram ondernam zijn reis, maar die reis raakte ook anderen.

En als we dus onze reis ondernemen is het wel belangrijk om risico's te nemen en onze droom, onze weg en onze roeping te volgen, maar ook om ons er van te vergewissen, dat de mensen die de gevolgen van onze daden dragen zo goed mogelijk verzorgd worden. Laten we niet roekeloos zijn door het najagen van vooruitgang, vernieuwing en verandering... Als je springt, wie neem je dan mee?

Een andere invalshoek – David Stern

David Stern studeert aan de Yeshivat Hadar in New York en is al een aantal jaren een actief Limmudnik.

Op het eerste gezicht lijkt sidra Lech-lecha het begin te zijn van een reis die Awram uiteindelijk naar een nieuw land brengt en zeker ook naar een nieuwe verhouding tot God. In de eerste pasoek (vers) lezen we hoe de Eeuwige Awram opdraagt op weg te gaan uit zijn geboorteland en het huis van zijn vader naar het land "dat ik je zal tonen" (12:1). Verderop

horen we, dat dit land Kenaän is en dat het aan Awraham zal worden toegewezen en aan al zijn nageslacht (17:8).

Op het eerste gezicht begint deze reis met Awraham, maar als je de tekst goed leest en ook het slot van de voorafgaande sidra (Noach) doorleest, zie je dat de reis eigenlijk is begonnen bij de vader van Awraham, Terach. Er staat: "Terach en zijn gezin verlieten Oer, de stad van de Kasdiemers (Chaldeeërs). Ze gingen op weg naar Kenaän" (11:31).

Die reis wordt onderbroken en Terach bereikt zijn bestemming niet en eerst nadat Terach sterft, dringt God er bij Awraham op aan de reis voort te zetten. Als God Awraham opdraagt naar Kenaän te gaan, heeft hij in feite al zijn geboorteland (en het huis van zijn vader) verlaten. Dit overziende is de conclusie, dat Awraham een reis voortzet, die door zijn vader begonnen is en dat hij niet aan iets nieuws is begonnen.

Dat geeft ook inzicht in het belang van een voortzetting door de generaties heen van onze relatie met HaSjeem. Het is een subtiele manier om de nieuwe generatie eraan te herinneren dat ze de Joodse tocht van hun ouders moeten voortzetten en hun eigen verhouding met HaSjeem moeten herdefiniëren. De reis van Terach en Awram kan ons ook een ander begrip en meer geduld bijbrengen voor sociale en humanitaire kwesties over de wereld.

Als we ons ertoe zetten om de wereld te verbeteren, gaat dat soms heel langzaam en soms helemaal niet; en dat kan zeer frustrerend zijn. We moeten leren, dat veranderingen tijd kosten soms over de generaties heen, maar dat de reis uiteindelijk een voortgaand proces is. Alleen als we voortbouwen op het werk en de inspanningen van hen die vóór ons kwamen, kunnen we de doelen van de mensheid bereiken en daardoor ook onze eigen reis voltooien.